

GRÅGÅSEN

2/2021/Årgang 22

Foto: Lars Mikkelsen

SENIORUDVALGET DOF KØBENHAVN
www.dofkbh.dk

Forsidefoto: Lars Mikkelsen, mursejler.

Ved du, at mursejleren ikke er en svale og ej heller i familie med den.

Mursejleren hører til sejlerfamilien, som består af strømlinede fugle med lange, sabelformede vinger, alle fremragende og udholdende flyvere, som f.eks. gråsejler og alpesejler.

SENIORUDVALGET

Jan Chr. Mollerup	39658767/40508487	f.mollerup@mail.dk
Bjarne Andersen	40552314	bispe32@youmail.dk
Grethe Wenzell	51229985	grethewenzell@webspeed.dk
Joan Klausen	51928836	joanklausen18@gmail.com
Pamela Bartholomeuz	24824345	finnogbarti@gmail.com
Niels Mathiassen	23647040	kjersti.mathiassen@mail.dk
Ib Sørensen	40299710	ibs@email.dk
Tage Stampe	45888290	grethewenzell@webspeed.dk

Seniorudvalget arrangerer årligt ca. 20 fugleture og 6 foredrag, fortrinsvis for DOF's ældre medlemmer. På vore ture har fuglene højeste prioritet. Vi lægger også vægt på et godt socialt samvær og nyder i øvrigt årets gang i naturen.

Som medlem af DOF kan du tilmelde dig Grågæssenes mailliste ved at sende en mail til Jette med oplysninger om navn, adresse, tlf.nr. og mailadresse.

Ligeledes kan du henvende dig til Jette, hvis du har adresseændringer eller hvis du ikke mere ønsker at stå på maillisten.

Jette's mailadresse: jkriegel@privat.dk

Den 1. februar mistede vi en af vores gode fuglevenner. Poul West sov stille ind på Hvidover hospital efter længere tids sygdom. Poul og Vivi har været aktive medlemmer af Grågæssene i næsten 25 år og deltaget i rigtig mange ture og foredrag. I 2016 blev Poul og Vivi udnævnt som Årets Seniorer. Vi vil huske Poul som et venligt, imødekommende og følsomt menneske med en levende interesse for fugle, natur og kultur. Specielt jazzmusikken stod hans hjerte nær. - Poul vil blive savnet. Mange varme tanker til Vivi.
På seniorudvalgets vegne, Grethe

Siden Sidst

Vi er stadig under indflydelse af covid-19!

5. januar: Forsamlingsbegrænsningerne skærpes. Kun tilladt at mødes med 4 andre.

17. januar: Tur på Staunings Ø. Fugletårnet er færdigt og giver mulighed for en flot udsigt over rørskovene, indsøerne og Køge bugt.

20. januar: DOF-kbh sender et webbaseret foredrag, så man kan sidde i sin stue og tage imod. Foredragsholderen Henrik Wejdling holdt et meget fint foredrag: "Viben – en taber i det moderne kulturlandskab". Henrik Wejdling er en engageret og kompetent foredragsholder med en stor viden. – Det var et virkeligt spændende foredrag - men lidt hårdt at sidde foran skærmen i to sammenhængende timer. – Det bliver godt, når vi igen kan mødes og høre foredrag sammen. (Se beretningen om viberne på Damhusengen senere i bladet)

28. januar: Det er blevet vinter. Sneen lyser op. 8 graders frost om natten. Fuglene flokkes om foderbrættet. Slagsmål om de kogte og stegte grønsager (en middagsrest). Skaderne og mågerne er vegetarer for et øjeblik.

29. januar: Festudvalget begynder at udveksle ideer. Vi kan desværre endnu ikke mødes fysisk. Vi håber stadig på at kunne gennemføre jubilæumsfesten d. 5. maj.

Stor skallesluger (hun)

Foto: Tage Stampe

1.februar: Besøger Bolund (lille halvø nord for Risø). Da vi ankom ved 10-tiden lå der en tåge over halvøen. Heldigvis lattede den i løbet af en halv time og gav en fin sigtbarhed. Der var is langs kysten hele vejen rundt og på vandet lå der store grupper af fugle. Blishønsene var i overtal, men der var også mange stor skalleslugere. Vi spejdede forgæves efter havørnen. – Udover at Bolund er en sikker fuglelokalitet året rundt, har den også en usædvanlig smuk og særpræget natur.

6. februar: Smuk kold februar dag i Dyrehaven. Mølleåen er ved at fryse til. Isen ved Mathildebroen forhindrer isfuglen i at fiske, så den må søge føde et andet sted. Heldigvis er der så stort pres på vandet i Rådvad, at vandstæren har frit spil. I dag var der 2.

8. februar: Desværre aflysninger igen: Alle aktiviteter i marts og turen til Skanderborg (12.-15. april)

17. februar: Jan melder ud fra Brobæk Mose: ”Her i Gentofte har Brobæk Mose i vinter udviklet sig til en fantastisk lokalitet. Vi har i længere tid haft glæde af: bjergvipstjert, skovsneppe, dobbeltbekkasin, natugle og den meget set vandrikse, i går var der desuden rørdrum”.

”I dag har min nabo fotodokumenteret en fiskehejre, der fangede og slugte en vandrikse!! ”

Jans nabo, Henrik Friis, som har taget billedet, skriver: ”Billedet er desværre taget under dårlige lysforhold, så det er meget kornet og tåler nok ikke at blive blæst op”.

Det er en fantastisk historie og et godt billede. Henrik Friis har virkelig været hurtig på ”aftrækkeren”.

Den stakkels vandrikse er nok blevet mere end overrasket.

Fiskehejren lever normalt af småfisk, frøer og krebsdyr, men vi har da set den give sig i lag med f.eks. torsk af en vis størrelse og nu er vandriksen altså også kommet på spisekortet.

Foto. Henrik Friis

19. februar: Besøger Nivå fugletårn. Masser af fugle i teleskop-afstand. Der er stadig en del is omkring tungen. På isen ser vi pibe- og krikænder, store grupper af gråænder og måger og som noget særligt 3 strandkader og 1 rødben (islandsk). I vandet er der udover troldænder, skarver, stor skalleslugere og en stor gruppe hvinænder i forårshumør. De har allerede gang i deres karakteristiske kurtisering (kaster hovedet bagover, mens de piber og knurrer for at gøre indtryk på hunnerne).

Efter havobservationerne går vi en tur i baglandet for at undersøge de mange damme, som findes på stedet. Et netværk af små stier fører os rundt i terrænet. Vi ser muligheder for en kommende grågåsetur.

21. februar: Sanglærken er kommet.

24. februar: DOF melder ud, at det nu er tilladt at lave fugleture med op til 25 personer.

Ædegilde i Gilleleje

Foto: Tage Stampe

24. februar: Skarvene hentede store mængder af døde fladfisk op fra bunden i Gilleleje Havn, én efter én. Et sandt skue! (Hvorfor alle disse døde fisk?)

5. marts: Sol over Strødam Engsø. Havørnen sad på sin rede. Fotografer med store teler var linet op langs vandkanten, hvor de ventede på at få det ”afgørende” billede af ørnen.

6. marts: Fodtur til nordspidsen af Ølsemagle Revle. Der var meldt 3 mosehornugler ud. Så kun et glimt af den ene. Den forsøgte at gemme sig for de ivrige fotografer, der gjorde deres til at jage fuglene op.

21. marts: Igen et besøg ved Strødam Engsø. Havørnen sad på reden, som sidste år var fiskeørnens tilholdssted. Hvad mon der vil ske, hvis fiskeørnen møder op og gør krav på reden?
- Og så var vi så heldige at få et glimt af isfuglen.

24. marts: DOF- Kbh sender igen et Web-foredrag. Lars Jensen fortalte om forårets sang- og trækfugle. Sangfuglene blev præsenteret i pædagogisk rækkefølge: Biotop, stemme, fugl. Vi fik gode tips til at kunne skelne de nærtbeslægtede trækfugle fra hinanden. Det hele blev ledet af Tue Brix (som sædvanlig med stor ro og overblik). Der var mange at holde styr på
Vi var ca. 48.

26. marts: Det kan anbefales at gå en tur i Vaserne, hvor man nu med lidt held bl.a. kan se og høre: Lille flagspætte, duehøg, sangdrossel og gransanger.

GÅSEFJEREN

Jeg er født i 1954 og opvokset på Skoleholdervej i Københavns Nordvestkvarter, ikke så langt fra Utterslev Mose. Jeg har leget og gået mange ture i mosen. Jeg har også gået mange søndagsture med mine forældre både i mosen, i Hareskoven og i Dyrehaven. Jeg har været på mange sommerferier i de norske fjelde sammen med min familie. Vi har altid været glade for at færdes i naturen.

I 1975 fik jeg job på Rigstelefonkontoret i Telefonhuset i Borups Allé. Det var ikke meningen jeg skulle arbejde der så længe, men jeg blev hængende, fik en teleteknisk uddannelse på P&T's teleside, som senere blev til Statens Teletjeneste og siden til TDC.

Her mødte jeg min mand Torben og i 1983 købte vi hus i Brønshøj tæt på Utterslev Mose. Når man har have, har man som regel også et rigt fugleliv og vi fodrede da også fuglene, men det var først meget senere, jeg fik interessen for at kigge på fugle.

Det begyndte så småt, da jeg på mine daglige cykelture til og fra arbejde hørte en fuglestemme, jeg ikke kendte (der er mange, jeg ikke kender!). Ved hjælp af CD'en med fuglestemmer i Politikens Fugle i farver, fandt jeg ud af, at det var gransanger.

Jeg meldte mig ind i DOF i 2010, jeg blev henvendt gennem en telefonisk henvendelse. Der gik dog flere år inden jeg tog med DOF på fugleture.

I 2015 var vi på ferie i Tavira ved Algarvekysten, det var Poul og Irene også. På en af udflugterne kom Poul og jeg i snak, jeg fortalte at jeg havde stillits i hotellets have. Poul fortalte, at han er meget fugleinteressert, og at han har været til adskillige foredrag, og jeg ved ikke hvor mange fugleture med Grågæssene. Nogle rare mennesker, som altid er parate til at dele ud af deres viden om fugle. Poul anbefalede varmt at deltage i Grågæssenes arrangementer.

Stillits

Foto: Tage Stampe

I april 2016 var jeg på min første fugletur med DOF København, det var i Utterslev Mose og det var med Vicky Knudsen som turleder.

Fra april 2016 til marts 2019 deltog jeg i flere af DOF Københavns ture, Torben og jeg kørte også selv ud og kiggede på fugle.

Mit første møde med Grågæssene, var til et foredrag om Fuglestemmer v. Allan Guido Nielsen, jeg mener det var i februar 2016. Jeg havde lokket Torben med og vi blev taget godt imod af Kjersti, som forklarede os om Grågæssenes ture.

Vi var på vores første tur med Grågæssene i marts 2019, det var på Vestamager og her blev vi også taget godt imod. Vi har altid følt os velkomne på turene og nydt godt af Grågæssenes viden og gode selskab.

I februar 2020 deltog vi i turen til Tranås i Skåne, det var en fantastisk og vellykket tur.

Vandrikse

Foto: Tage Stampe

På en af vores egne ture i april sidste år, gik vi tur i Sorgenfri Slotspark, videre ad Brede Alle hen til broen over Mølleåen, her har vi tidligere set isfugl. Det så vi ikke denne gang, men pludselig hørte vi nogle underlige skrig inde fra rørskoven, det viste sig at være en vandrikse og den havde bitte små kulsorte kyllinger. Vi synes, vi var meget heldige.

Vi savner Grågæssene og glæder os til at komme på ture igen.

Mange hilsner Lisbeth Kjellin

På efterfølgende sider kan I læse Jesper Toft's artikel om mursejleren. Jeg håber, at den vil inspirere til at give "sommerens fugl" en særlig opmærksomhed.

Jeg kunne tænke mig at lave en "mursejler-mosaik" i næste blad: En samling af små beretninger om jeres mursejleroplevelse.

Hermed en opfordring til at sende et lille indlæg til næste blad (mellem 4 og 16 linjer - sådan cirka) om mursejleren.

I sit store arbejde for at forbedre forholdene for Mursejlerne oprettede Jesper Toft for et par år siden facebook-gruppen "Hjælp Mursejlerne".

Jespers utrættelige kamp sammen med aktive medlemmer af gruppen giver imponerende resultater og beviser, at det nytter noget. Men Jesper har også brug for os (Grågæssene). Læs artiklen og se hvordan vi kan bidrage til projektet.

Grethe

Mursejlerne har brug for din hjælp! Af Jesper Toft, jesper(at)toft.dk

Mursejlerne har boet i vore bygninger i hundredvis af år. Her har de fundet revner og sprækker, hvor de kunne komme ind og finde en lille redeplads. Mange kender mursejleren via de flokke af mursejlere, der flyver mellem tagene udstødende deres karakteristiske skrig "sriii - srii". De foretager nogle fantastiske flyveøvelser, der ikke ses magen til i fugleverdenen - mursejleren er i sandhed byrummets hersker. De giver os anledning til ro og fordybelse og løfter naturoplevelsen i byerne markant og gør luftrummet i byerne levende

Desværre bliver mursejlerne mere og mere tavse, fordi antallet af mursejlere er i kraftig tilbagegang. De er derfor nu rødlistet som næsten truet og dermed tæt på at være kritisk truet. Tilbagegangen ligger på ca. 35% over 10 år ifølge DOF. Det betyder reelt, at der bliver ca. 400 par mursejlere færre hvert år og meget tyder på, at denne udvikling vil accelerere. Den vigtigste årsag er simpelthen mangel på redepladser. Det skyldes (energi)renoveringen af vore ældre bygninger, nedrivning af ældre bygninger og nybyggeri uden plads til mursejlerne. Bygningerne gøres tætte i klimaets navn og udelukker på den måde mursejlernes muligheder for redepladser. Mursejlerne bliver gjort hjemløse.

Mursejlere

Copyright: Per Thomassen

Bevar mursejlerne.

Jeg dannede gruppen mursejlerne.dk med det formål at bevare og øge mursejlernes redepladser. En af de oplagte muligheder var at opsætte specielle redekasser tilpasset mursejlerne. Erfaringerne siger, at der er størst mulighed for succes, hvis der er konstateret ynglende mursejlere i nærområdet.

Derfor cyklede jeg rundt i hovedstadsområdet, dels for at kigge efter mursejlere, dels for at finde nogle egnede bygninger med en god bygningsprofil. Desuden tjekkede jeg DOF-basen, hvor der desværre kun er registreret meget få konkrete ynglefund.

Endelig efterlyste jeg mursejler i forskellige fora og fik her gode tip fra fugleinteresserede om, hvor der formentlig ynglende mursejlere

Brønshøj skole

Copyright: Jesper Toft

Større bygninger med et tagudhæng egner sig særlig godt til opsætning af redekasser, da tagudhængen vil beskytte mod solen og dermed undgås en mulig overophedning i redekassen. Skoler er velegnede, da redekasser kan skabe opmærksomhed om mursejlerne hos børnene.

Kirker er også velegnede, da der tidligere har ynglet mursejlere i mange af dem. Mursejlerne er sociale og vil derfor gerne bo sammen i en bygning, uden at de kan betegnes som en egentlig kolonifugl. Derfor er det vigtigt at opsætte flere redekasser sammen oppe under taget med retning mod øst eller nord, hvis der ikke er tagudhæng.

Opsætning af redekasser

I 2020 blev det muligt at sætte redekasser op i hovedstadsområdet som følge af, at DOF København havde afsat midler til opsætningen. Jeg tog derfor kontakt til en række skoler, der stort set alle sagde ja tak. Udfordringen var nu at få redekasserne op, idet de skulle sidde højt oppe lige under taget

Det betød, at det var nødvendigt at leje en liftbil i 2 dage. Citylift gav os en favorabel pris til en af gruppens aktive, der er tømrer og med hjælp fra endnu en fra gruppen, fik vi opsat redekasser på 6 skoler i København, en skole i Glostrup og en boligforening i Valby.

I Tårnby stod Tårnby Brandvæsen for opsætningen af redekasser på to skoler og et vandtårn i kommunen - de brugte opsætningen til øvelse med stigevogne

Vi har også opsat redekasser i en række kirker. Vi fik tilladelse til at opsætte 12 - 18 redekasser inde i kirketårnene bag lamellerne. På den måde var redekasserne skjult fra ydersiden samtidig med at mursejlerne ikke fik adgang til kirkerummet, noget som kirkerne lagde stor vægt på. Desuden krævede opsætningen ingen liftbil, da der var adgang til området indefra.

Opsætningen i kirker giver mulighed for at følge mursejlerne, da der er nem adgang til redekasserne

Find mursejlerne

Viden om, hvor mursejlerne yngler, er vigtig for at kunne hjælpe dem. Det er min erfaring, at kendskabet til mursejlere stort set ikke er til stede hos bygherrer og håndværkere og at mange af mursejlernes redepladser derfor forsvinder uden at nogen bemærker det. Hvis bygherren får kendskab til mursejlernes eksistens i bygningen er der gode muligheder for, at han/hun også vil tage hånd om mursejlerne, enten ved at bevare redepladserne eller ved at opsætte redekasser som kompensation.

Mursejlerne lever skjult i vore bygninger og gør ikke meget væsen af sig ved reden. Det betyder, at selv fuglekiggere i stor stil overser mursejlernes redepladser i byerne. Byen er heller ikke umiddelbart et sted, hvor særlig mange tager på "fuglekig".

Mursejler

Copyright: Per Hallum

Du kan hjælpe mursejlerne i din bydel. Det kræver kun et par timer fra midten af juni til slutningen af juli, hvor der er flest mursejlere i Danmark, fordi alle ungfuglene også er ankommet. Det er hyggeligt at gøre det sammen med andre. Tag gerne den samme tur et par gange:

Tæl mursejlere

Vælg en rute og hold øje med mursejlerne, bedst fra 1/2 time før solopgang til 2 timer efter eller fra 2 timer før solnedgang til 1/2 time efter solnedgang. Gå under gode vejrforhold - vinden skal helst ikke være over 8 m/s.

Mursejlerne flyver rundt i flokke, der består af både ynglende mursejlere og unge mursejlere fra 1 til 3 år gamle. De ynglende mursejlere flyver altid i højde med tagene og tæt ind til bygningerne. Mursejlerne har det med at flyve hurtigt rundt og ofte skifte position i flokken - det kan gøre det lidt svært at holde styr på antallet.

Mursejlere, der flyver langsomt omkring højere oppe over bygningerne, er omstrejfende og ikke ynglende mursejlere.

Indtast dine fund i DOF-basen og husk også at skrive den præcise placering ned på kortet i basen

Tjek lokalområdet for stilladser

Du kan også hjælpe mursejlerne ved at holde øje med opsatte stilladser om bygninger i dit lokalområde i sommerhalvåret. Tjek hvorvidt der flyver mursejlere omkring stilladset i forsøg på at komme ind til deres gamle redeplads.

Hvis det er tilfældet, yngler der mursejlere, og de er fredet i det mindste i yngletiden. Tag kontakt til Naturstyrelsens lokale vildtkonsulent eller meld det til DOF eller mig hurtigst muligt, så der kan blive taget hånd om mursejlerne.

Kontakt din boligforening

Hvis du bor i en andelsforening, en ejerforening eller til leje kan du tage kontakt til bestyrelsen for at gøre dem opmærksomme på mursejlernes situation. Det er især vigtigt, hvis der skal renoveres, hvor der sjældent bliver plads til mursejlerne bagefter. Brug pjecen Byggeri og mursejlere som udgangspunkt, når du tager kontakt til bestyrelsen: <http://mursejlerne.dk/byggeri-og-mursejlere>

Støt økonomisk

Hvis du gerne vil støtte mursejlernes sag økonomisk kan du købe nogle redekasser, som vi efterfølgende vil sætte op i passende lokalområder. Kontakt mig for at høre om mulighederne.

Mursejlerkasser

Copyright: Jesper Toft

Læs mere om mursejlerne her: <http://mursejlerne.dk/>

Tak til: Jesper Johnsen, Rune Thornelius og Patrice Sery

Hvordan kender du forskel på mursejlere og svaler: Svaler er mindre end mursejlere, og de har en lys bug. Mursejlere er sortbrune med en gråhvid strube og har en tydelig kløftet hale. Mursejlernes vinger er lange og sejlformede og er det der gør mursejlerne let genkendelige fra svalerne, der har et mindre vingefang. Svalernes flugt er derfor også mere hoppende og flagrende end mursejlerens, der nærmest skærer sig gennem luften.

Jesper Toft